

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Γ' ΤΑΞΗ ΕΠΑΛ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΑΠΟ ΤΟΝ 20^ο στον 21^ο ΑΙΩΝΑ

Α. Μη λογοτεχνικό κείμενο

«Ανθρωπισμός» και «Ανθρωπιστική κρίση»

Το παρακάτω άρθρο (διασκευή) υπογράφεται από τον Στάθη Κουβελάκη και δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα Ελευθεροτυπία στις 23-10-14.

Φαίνεται να αποτελεί καταρχήν παράδοξο ότι την εποχή όπου ελάχιστοι αμφισβητούν επί της ουσίας την «οικονομία της αγοράς» ανθεί μία συγκεκριμένη εκδοχή «ανθρωπισμού» -ένας όρος που, σημειωτέον, θεωρείται ιδιαίτερα «ντεμοντέ» στη φιλοσοφική συζήτηση από την δεκαετία του 1960 και τούδε.

Πρόκειται φυσικά για τον «ανθρωπισμό» που τροφοδοτείται από τις εικόνες που έρχονται από διάφορες, κατά κανόνα μακρινές, περιοχές που μαστίζονται από την πείνα, τις αρρώστιες και τον πόλεμο. Σκελετωμένα παιδιά, βομβαρδισμένοι οικισμοί, παραμορφωμένα σώματα εισβάλλουν εξ αποστάσεως στα σαλόνια μας και απαιτούν «να κάνουμε κάτι», άμεσα, στο λεπτό. Και πράγματι ένα τηλέφωνο, ένα γραπτό ή ηλεκτρονικό μήνυμα αρκούν πλέον για να καταβάλει ο καθένας τον οβολό του και να επιστρέψει στις συνήθεις ασχολίες του, κατά κανόνα στο τηλεοπτικό ζάπινγκ ή στο σερφάρισμα στην οθόνη του υπολογιστή του. Να επιστρέψει αλλά με μια πιο ήσυχη συνείδηση, έως ότου μια επόμενη εικόνα αυτού του είδους ανακινήσει την «ανθρωπιστική» του ευαισθησία και τον οδηγήσει στην επανάληψη αυτής της κίνησης.

Αυτός είναι λοιπόν ο «ανθρωπισμός» που κυριαρχεί σήμερα: η εξ αποστάσεως αντίδραση σε μία εικόνα ανθρώπινης οδύνης και δυστυχίας, αντίδραση στιγμιαία όσο και εφήμερη, που απλά επιτρέπει την απρόσκοπτη συνέχιση της κατάστασης που έχει οδηγήσει σε αυτήν την «ακραία» κατάληξη. Κάποτε το λέγαμε «φιланθρωπία» και ήταν μια από τις βασικές λειτουργίες των διάφορων εκκλησιών. Σήμερα, σε έναν διεθνοποιημένο κόσμο, την λειτουργία αυτή της έχουν αναλάβει σε μεγάλο βαθμό η βιομηχανία των ΜΚΟ, που υποκαθιστά τα καταρρέοντα κράτη αυτού που κάποτε λέγαμε «Τρίτο Κόσμο» και αποτελεί οργανικό πλέον κομμάτι της πλανητικής κυριαρχίας της Δύσης.

Ας εξετάσουμε όμως πιο κοντά σε ποιες υποκειμενικές κατηγορίες ανταποκρίνεται αυτός ο «ανθρωπισμός». Από τη μία έχουμε το ανήμπορο θύμα. Που μας εγκαλεί με το βλέμμα του και δημιουργεί συγκίνηση και αίσθημα «συμπάθειας», πάντα από απόσταση βέβαια. Ως θύμα μιας περίπου φυσικής καταστροφής -αυτές οι εικόνες αφορούν εξάλλου αδιάκριτους πολέμους, σεισμούς, επιδημίες ή απλώς ανέχεια- αδυνατεί να δράσει ως υποκείμενο, απλά εμφανίζεται ως δέκτης μιας βοήθειας, που την παρέχει ο φιλεύσπλαχνος πολίτης και αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει ο «ειδικός»

της «ανθρωπιστικής βοήθειας». Όπως οι κλασσικοί θεωρητικοί του φιλελευθερισμού, ο Τζον Λοκ και ο Άνταμ Σμιθ, είχαν τονίσει εδώ και κάποιους αιώνες, αυτού του είδους ο «ανθρωπισμός» αποτελεί το αναγκαίο συμπλήρωμα μίας κοινωνικής συνθήκης που βασίζεται στους απρόσωπους μηχανισμούς της «ελεύθερης αγοράς». [...]

Δεν είναι λοιπόν διόλου ουδέτερος ο χαρακτηρισμός μιας κατάστασης κοινωνικής κρίσης και καταστροφής ως «ανθρωπιστικής» για τον πολύ απλό λόγο ότι αυτός ο όρος αποκρύπτει τα κοινωνικά και πολιτικά αίτια αυτής της κατάστασης και στρέφει την προσοχή στην επιφάνεια, στις συνέπειες αυτών των αιτιών. Η επίκληση του συναισθήματος και του αυτονόητου «ανθρωπιστικού» αντανakλαστικού λειτουργεί ως ένας ισχυρός μηχανισμός αποπολιτικοποίησης του προβλήματος και εγκλωβισμού των εμπλεκόμενων υποκειμένων στους προκαθορισμένους ρόλους του (παθητικού) θύματος και του εφήμερου (μικρο)ευεργέτη.[...]

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

A1. (μονάδες 15)

Να χαρακτηρίσεις ως σωστή (Σ) ή λανθασμένη (Λ) καθεμία από τις παρακάτω περιόδους με βάση το Κείμενο 1 και να αιτιολογήσεις την απάντησή σου, καταγράφοντας στο απαντητικό φύλλο το κατάλληλο χωρίο του κειμένου:

1. Ο ανθρωπισμός στις μέρες μας ταυτίζεται με τη φιλανθρωπία.
2. Η οικονομική βοήθεια που παρέχεται σε όσους πλήττονται είναι ένδειξη κοινωνικής ευαισθησίας.
3. Οι ΜΚΟ έχουν υποκαταστήσει τον ρόλο και την ευθύνη της πολιτείας για θέματα ανθρωπιστικής κρίσης.
4. Ο Τζον Λοκ και ο Άνταμ Σμιθ θεωρούν τον «ανθρωπισμό» ως κοινωνική κατασκευή.
5. Ο όρος «ανθρωπιστική κρίση» αποτυπώνει τα πραγματικά αίτια της κατάστασης που κυριαρχεί.

Μονάδες 15

A2. (μονάδες 10)

α. «Από τη μία έχουμε το ανήμπορο θύμα. Που μας εγκαλεί με το βλέμμα του και δημιουργεί συγκίνηση και αίσθημα “συμπάθειας”, πάντα από απόσταση βέβαια.». Τι πετυχαίνει ο αρθρογράφος με τη χρήση του ά πληθυντικού προσώπου; (μονάδες 5)

β. Να αιτιολογήσεις την λειτουργία των εισαγωγικών στον τίτλο του κειμένου. (μονάδες 5)

Μονάδες 10

A3. (μονάδες 25)

Σε μια ομιλία 200-250 λέξεων που θα εκφωνήσεις σε εκδήλωση του δήμου ως εκπρόσωπος του Λυκείου σου να αναφερθείς στο περιεχόμενο του ανθρωπισμού όπως εκλαμβάνεται στις μέρες μας και στους λόγους που καθιστούν αναγκαίο ένα νέο ανθρωπιστικό κίνημα στην εποχή μας.

Μονάδες 25

Β. Λογοτεχνικό κείμενο

ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ (1931 – 2020)

«Ενός λεπτού σιγή»

Από τη συλλογή Ανυπεράσπιστος καημός (1960).

Εσείς που βρήκατε τον άνθρωπό σας
κι έχετε ένα χέρι να σας σφίγγει τρυφερά,
έναν ώμο ν' ακουμπάτε την πίκρα σας,
ένα κορμί να υπερασπίζει την έξαψή σας,

κοκκινίσατε άραγε για την τόση ευτυχία σας,
έστω και μια φορά;
είπατε να κρατήσετε ενός λεπτού σιγή
για τους απεγνωσμένους;

Β1.(μονάδες 15)

Σε μία παράγραφο 50–60 λέξεων να καταγράψεις τις σκέψεις του ποιητή που τον οδηγούν στα ερωτήματα που θέτει. Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με στοιχεία του ποιήματος.

Μονάδες 15

Β2. (μονάδες 10)

α. Να σχολιάσεις την πρόταση της αντωνυμίας «εσείς» στον πρώτο στίχο του ποιήματος. (μονάδες 5)
β. Να εντοπίσεις και να καταγράψεις δύο μεταφορές που υπάρχουν στο ποίημα. Τι πετυχαίνει με τη χρήση τους ο ποιητής (μονάδες 5);

Μονάδες 10

Β3.(μονάδες 25)

Ποιοι είναι οι προβληματισμοί του ποιητικού υποκειμένου; Συμφωνείς ή διαφωνείς με τη στάση του και γιατί; Να αναπτύξεις την απάντησή σου σε ένα κείμενο 100-150 λέξεων, αξιοποιώντας προσωπικά βιώματα και εμπειρίες.

Μονάδες 25